

Reportatge

«El problema és que ells realment no saben com s'ha de gravar. No saben res de la profunditat, del so, de la tècnica, de la frenada»

(Phil Spector, el mag dels estudis de gravació, referint-se probablement a la majoria de músics amb què va treballar).

Estudis de gravació: drassanes de la música

text: Xavier Castillón

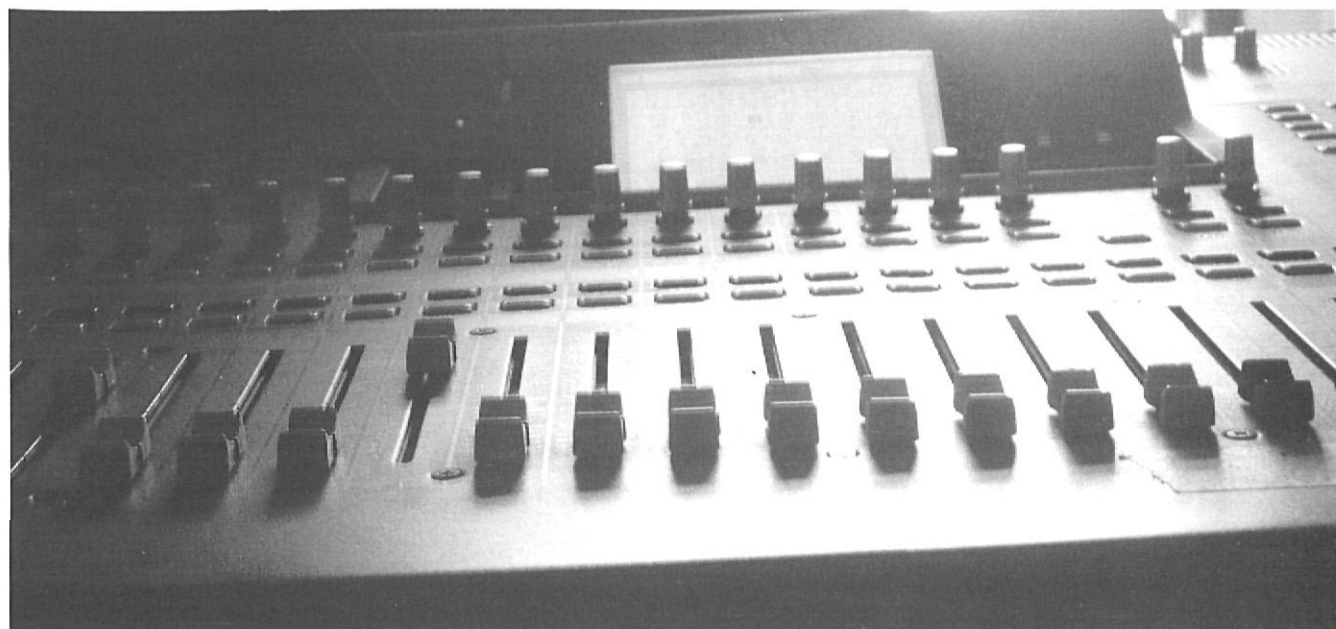
fotos: El Punt / PC

En els últims deu anys han nascut nombrosos estudis de gravació arreu de les comarques gironines. L'èxit de Music Lan i la consolidació d'un panorama musical propi que necessita i pot mantenir actius aquests equipaments, així com el fet que els més sofisticats equips de gravació siguin cada vegada més assequibles, són els factors que expliquen aquest fenomen. Si abans els músics gironins havien d'anar a estudis de Barcelona o Madrid, ara són grups i solistes de la resta de Catalunya i de l'Estat, fins i tot d'altres països, els que han trobat als estudis gironins el bon nivell tècnic, la professionalitat i la tranquil·litat imprescindibles per gravar bons discos.

«A l'institut vaig triar el taller de guitarra. Hi vam aprendre quatre acords, i al final de curs el professor, que sabia que jo també tocava els teclats, em va dir que en portés algun per fer una petita actuació dins la mateixa classe. Jo m'hi vaig presentar amb tot de sintetitzadors, caixes de ritme i altres aparells i, quan vaig

començar a tocar, se'm sentia per tot l'institut. Va venir gent de tot arreu i van omplir la classe. Entre el públic, hi havia en Joan. Més tard em va dir que aquell mateix dia va demanar als seus pares que li comprassin un sintetitzador. Quan el va tenir, em va venir a dir que si volia muntar un grup amb ell i una amiga seva,

Si abans els músics gironins havien d'anar a gravar a Barcelona o a Madrid, ara són els de fora els que vénen a fer-ho a Girona

Lidia Blànquez. Jo no ho veia gaire clar, perquè ell tenia només 15 anys i jo, 17, i el veia molt petit, però poc després va néixer Digit Arts». Així recorda Jordi Gasull, el propietari i l'ànima de l'estudi de gravació i segell discogràfic Ariadna Records, la seva decisiva trobada amb Joan Trayter, l'home que uns anys més tard va crear amb un parell d'amics Music Lan, un dels estudis de gravació de referència a l'Estat espanyol. A Gasull ara només li sap greu una cosa: no haver trobat el moment per tornar a reviuir aquests records amb el seu amic de joventut. En Joan va morir el 28 de març de 2002, amb només 30 anys, d'un atac de cor. «Quan va morir en Joan, vaig estar quinze dies molt afectat. Hauria volgut tenir l'oportunitat de comentar amb ell tot això: les mil anècdotes que surten quan has estat tocant amb una colla d'amics durant tres estius, gairebé cada dia. Arriba un moment a la vida en què els anys passen com mesos...».

Music Lan

Els estudis Music Lan es troben situats en un tranquil i gairebé idíl·lic paratge d'Avinyonet de Puigventós, a pocs quilòmetres de Figueres, «a una hora i quinze minuts de l'aeroport de Barcelona i a 20 minuts de la Costa Brava», com es remarca a la seva plana web (www.musiclan.com). Music Lan va néixer el 1995 com un

projecte concebut per tres excomponents de Digit Arts, Jordi Solé, Joan Trayter i Jordi Rubau, que més tard va abandonar la societat. El primer local tenia només 25 metres quadrats i era, de fet, el garatge de Trayter. Però el 1997 Music Lan va donar un salt importantíssim, quan es va construir l'edifici actual, dissenyat pel mateix Trayter: la sala de gravació principal té 100 metres quadrats de superfície i 7 metres d'alçada, amb una acústica variable que permet modificar el tipus de reverberació de 0,6 a 1,7 segons. A més, hi ha dues sales auxiliars, una zona de relaxació (on els músics poden descansar, mirar una pel·lícula, jugar a videojocs o fer una partida de billar) i una piscina. A més, s'hi ofereix servei de restaurant i allotjament.

Tot això, juntament amb la gran qualitat tècnica i humana del personal de la casa, ha convertit Music Lan en un dels estudis de gravació més importants del sud d'Europa. Des del 1998, s'hi han portat a terme més de 150 projectes discogràfics. Per Avinyonet de Puigventós han passat, per exemple, la cantant nord-americana Mariah Carey (en una curta visita sorpresa, aprofitant que voltava per Espanya amb el mexicà Luis Miguel, el seu amor d'aquell moment), l'italià Jovanotti o el grup alemany Die Toten Hosen, però també Jarabe de Palo, Sopa de Cabra, Bunbury, Elegantes, Lax'n'Busto, Manolo García, Adrià Puntí, la Fundació Tony Manero o la figuerenca i universal Mónica Naranjo han tre-

ballat a Music Lan, i molts d'ells s'han mantingut fidels a la casa. Com diu Pau Donés, l'ànima de Jarabe de Palo, «a la memoria de Joan Trayter, músicoduende y amigo».

No ha estat l'únic homenatge que ha rebut Trayter, un home realment estimat pels músics i per tothom que va treballar amb ell. Recentment, s'ha lliurat el primer Premi Joan Trayter al millor productor català a Quimi Portet, músic de llarg recorregut (Kul de Mandril, Los Rápidos, Los Burros, El Último de la Fila, ara en solitari), que ha dirigit la producció dels últims discos d'Adrià Puntí, Paul Fuster i Gerard Quintana, entre altres projectes. Curiosament, Quimi Portet té molt bona relació amb la gent de Music Lan.

Portet, però, dedica el seu estudi només a les seves pròpies produccions i no el lloga per fer-hi gravacions en què ell mateix no hi estigui implicat. En qualsevol cas, per saber una mica més sobre Portet i la seva divertida filosofia de la vida es recomana una visita a la seva plana web: www.quimipartet.com.

Tanta música...

El cas de Music Lan és potser el més sorprenent, pel nivell tècnic assolit i pel seu èxit transfronterer, però evidentment no és un cas aïllat, sinó la part més visible d'un fenomen que s'està produint des de mitjan anys noranta a les comarques gironines: la proliferació d'estudis de gravació, de tota classe i condició, que ha anat més o menys en paral·lel a l'evolució d'altres sectors relacionats amb el món de la música i l'espectacle en general.

És força simptomàtic que actualment es trobi a Girona una de les tres companyies discogràfiques catalanes més importants (Música Global, que va néixer justament com un estudi de gravació, actualment desaparegut), i que al mateix carrer hi hagi també l'empresa de management més important del rock en català (RGB, que organitza també el festival Senglar Rock i gestiona la sala saltenca La Mirona). I al marge d'aquests «gegants» també hi trobem, en un àmbit més alternatiu, actius segells discogràfics (Ariadna Records, Electrolite), empreses de management (Laclau), promotores de concerts (Promo Arts, Vamos Music), associacions per a la promoció de la música en directe (Orella Activa, Inoid Collective), i sobretot molts i molts de grups i molta música de tots els gèneres, que és el que, en definitiva, justifica tot l'exposat fins aquí i el que vindrà a continuació. Només cal

Joan Trayter, a dalt a l'esquerra, a l'època de Digit Arts.

recordar que, en el nou rock català sorgit a final dels anys vuitanta, els grups gironins hi van tenir un paper determinant, amb Sopa de Cabra i Sangtraït al capdavant. Aquesta gran activitat en el món musical gironí, juntament amb el fet que la tecnologia del sector ha baixat notablement de preu en els últims anys, són les dues principals raons que expliquen el naixement de tants estudis de gravació durant l'última dècada a les comarques gironines.

A més dels ja esmentats, hi trobem els estudis 44.1, que amb les seves noves instal·lacions d'Aiguaviva s'estan convertint en una competència gens menyspreable per a Music Lan. En un nivell tècnicament més discret, però també més assequible per a una majoria de músics que no viuen de la música ni poden destinar molts diners a una gravació, trobem altres estudis com ara els Ground, de Cornellà de Terri; els Groove, de Figueres; Origami, de Montfullà; L'Studi, de Salt, i Ultramarinos Costa Brava, de Sant Feliu de Guíxols. En la majoria dels casos hi ha al darrere un músic que, en actiu o no a dalt dels escenaris, ha decidit provar sort en un altre sector del mateix negoci, completant d'aquesta manera la seva vocació, la seva economia o les dues coses alhora. Hi ha hagut últimament diversos músics provinents de grups

importants, com ara Josep Thió (Sopa de Cabra) i Sebastià «Titi» Saurina (Ja T'ho Diré), que han dedicat part dels seus estalvis a muntar-se el seu propi estudi de gravació. Saurina i el tècnic de so Tolo Torres han obert a Girona, a la zona de Fontajau, un estudi comercial anomenat Sonats, mentre que Thió dedica el seu estudi bàsicament a les seves pròpies produccions.

En aquest sentit, un dels que primer ho van tenir clar va ser Lluís Costabella, de Kitsch, que a la seva residència de Banyoles s'ha anat creant des de fa uns quants anys un estudi per a ús propi i del seu grup que té poc a envejar les condicions tècniques de molts estudis professionals. El saltenc Lluís Costa, excel·lent guitarrista que va ser el motor de grups com ara Barri Baix i Psychoine i que actualment forma part de Kitsch i és col·laborador de Boc Guru Special, després d'haver passat també per la banda d'Adrià Puntí, va tenir de seguida molt clara la seva vocació musical en un sentit ampli, i d'aquí neix el projecte L'Studi (www.lstudi.com). Aquest estudi de gravació amb tecnologia analògica i digital es troba al mig de Salt i hi han treballat fins ara grups com Kitsch, Casual, Boc Guru Special, Gazpacho i el Joan Figueras Quartet. A més, Lluís Costa s'ha associat amb Jordi Mendoza (Boc Guru Special) per crear un nou segell discogràfic, Electrolite Music, que a més de publicar el debut de BGS, té l'exclusiva per a l'Estat espanyol del segell britànic Ariwa, propietat del prestigiós Mad Professor i especialitzat sobretot en *dub* i música jamaicana. El primer projecte sorgit d'aquesta col·laboració ha estat un doble CD antològic de l'extensa obra de Mad Professor. Mentrestant, Lluís Costa va preparant, a poc a poc, el seu primer disc en solitari.

Ariadna: d'estudi a segell

Hem començat parlant dels records de joventut de Jordi Gasull, el creador d'Ariadna Records, un estudi de gravació situat també a l'Empordà, concretament a Sant Climent Sescebes, que cada vegada està més al servei dels grups que té en catàleg la discogràfica del mateix nom, com ara Aquitamxé, Glissando, Kitsch, Wihout i Burman Flash, a més de l'excitant de Sangtraït, Quim Mandado, que en els pròxims mesos presentarà el seu debut en solitari amb l'etiqueta Ariadna. Així explica Jordi Gasull què és Ariadna: «El meu ja no és un estudi comercial al cent per cent. Encara faig alguna cosa per encàrrec, si m'interessa, però ja no vull treballar per a

Joan Trayter, a Music Lan, durant la gravació d'un disc de Santi Arisa, l'any 2000.

altres discogràfiques, perquè et diuen: t'envio aquest grup i vull el disc fet en deu dies. Què es pot fer en només deu dies? Pitjar el REC i resar perquè els músics no s'equivoquin. Per això ara prefereixo treballar amb els meus grups, sense mirar el rellotge, però amb un pla de treball. Els grups d'Ariadna tenen tot el temps que volen per gravar un disc, sense gastar-se ni un duro i en un estudi que està força bé. I això ha fet que Ariadna s'hagi convertit com a discogràfica en una bona opció per a molts grups catalans. De fet, rebo més de cent maquetes cada mes de grups que volen gravar amb nosaltres. «Un altre dels aspectes que ha portat Gasull a retirar-se una mica de la competició amb altres estudis com ara Music Lan i 44.1 és la necessitat d'incrementar constantment la inversió per no quedar-se endarrerit, i només pel que fa als aparells de gravació. «És perillós entrar en l'esclavitud que implica haver de comprar uns determinats aparells perquè els altres estudis també els tenen. A més, les demandes poden sobrepassar l'aspecte purament tècnic, quan s'arriba a plantejar si l'estudi necessita també una piscina o qualsevol altra cosa per atreure més clients».

Com ja s'ha dit, Gasull va ser músic abans que tècnic de gravació o productor: un tret comú a la gran majoria de professionals que treballen actualment als estudis gironins. «Ara cada vegada tinc menys temps per fer música, però sempre participo bastant en les produccions dels discos que gravo, per exemple tocant teclats per a Glissando. Justament, crec que el meu bagatge musical com a teclista m'ha ajudat molt a conjuguar els sons com a tècnic de gravació. I no descarto que el dia que tingui temps em tanqui a l'estudi per enregistrar la meua pròpia música. De fet, jo no em sento en absolut un tècnic: els aparells no m'importen gens ni mica, però necessito la tecnologia per gravar música. La paraula 'tècnic' és tan freda!»

Xavi Castiell

Geronación i Ari, amb Toni París, a l'antic estudi 44.1 de Girona.

Pere Pagès

El grup figuerenc Zulo, amb Jordi Gasull, Quim Mandado i Josep Maria Corominas (Sangraït), als estudis Ariadna Records, de Sant Climent Sescebes, el 1997.

Gasull va construir Ariadna al mig de Sant Climent Sescebes, fins i tot en el sentit més arquitectònic. «L'estudi el vaig construir jo solet. Sempre havia fet bricolatge i a l'estudi em vaig encarregar gairebé de tot: vaig dissenyar l'interior, vaig posar-hi el parquet, el sostre...». La seva va ser una aposta forta: després de deixar Digit Arts, grup amb el qual només va gravar una cançó per al disc col·lectiu d'homenatge a Dalí *El Gran Masturbador* (1988), es va casar amb 20 anys, va tenir una nena i es posà a treballar en una botiga, deixant la música només com un *hobby* nocturn que li deixava poques hores per dormir. Després de tres anys a la botiga, quan ja estaven a punt de fer-lo fix, una espècie de crisi existencial en positiu el va portar a deixar la feina i l'estabilitat laboral per muntar un estudi de gravació com aquells que somniaven amb Joan Trayter uns anys abans. Primer va muntar un estudi petit a Figueres i el 1996 el va traslladar a Sant Climent Sescebes, on posteriorment, i com ja s'ha dit, es va construir amb les seves pròpies mans els actuals Ariadna (www.ariadnarecords.com). «Sempre he pensat què hauria passat si no m'hagués trobat aquell dia amb en Joan a l'institut de Figueres...».

Els 44.1 de Toni París

«Vaig començar fent de músic, tocant el baix i el saxo amb Triclinium i altres grups. A principi dels anys noranta vaig anar a completar la meua formació al Taller de Músics de Barcelona, però allà també vaig estudiar tres anys per ser tècnic de so. A poc a poc vaig anar deixant de banda la feina de músic i vaig començar a fer de tècnic *free lance* per Barcelona. A Girona també vaig treballar de tècnic amb diverses orquestres professionals, com ara la Costa Brava i la Selvatana. He fet més de mil *bolos* amb orquestres, i aquesta és una experiència que recomano a qualsevol tècnic en

formació: treballar amb una orquestra de vint músics és un rodatge de primera». Així explica Toni París, propietari dels estudis 44.1 (www.44.1estudidegravacio.com), la seva entrada en aquest món, marcada també per la constància i l'esforç. «El 1995 vaig llogar un local a Girona, situat davant l'Hipercom, i allà vaig començar a gravar maquetes i produccions petites, mentre continuava fent amb les orquestres una mitjana de 150 *bolos* a l'any. En aquest primer estudi vaig gravar discos de Geronación, Komando Moriles i la Selva Big Band, i moltes maquetes, de grups com ara Aquitamxé, Toadstools, Mõondo, etc. Cada vegada va anar sortint més feina i el 1998 ens vam plantejar amb la meua dona la construcció de l'estudi on som ara, en una nau industrial d'uns 350 metres quadrats a Aiguaviva. Vam encarregar el projecte a una empresa especialitzada en estudis de gravació i ha estat una inversió molt considerable per a nosaltres. Ara fem produccions més importants, canalitzades a través de discogràfiques o de músics que es plantegen ja l'edició d'un disc. Des del juny passat, hem gravat el disc de Carmen 113, el de La Cantoria i set o vuit discos de sardanes, ja que aquest és un dels trets diferencials de l'estudi: és una sala amb les condicions necessàries perquè tots els músics d'una cobla hi puguin gravar al mateix temps. París ha demostrat ser un tècnic d'una gran versatilitat, gravant coses tan diferents com ara La Banda del Surdo, Los Nitros, el Conjunt Orquestral de Girona, Psychoine o els Groullers. I una curiositat: els 44.1 tenen una notable experiència en himnes esportius: aquí s'han gravat els de la Unió Esportiva Caldes, el Club Bàsquet Girona i l'Espanyol, aquest últim enregistrat per la Selvatana.

Com Jordi Gasull, Toni París és dels que pensen que, abans que les màquines, sempre hi ha la música: «No tot és tècnica. Al meu estudi pot venir un grup amb un productor artístic, però jo sempre hi podré aportar alguna cosa. El que no faig ara és pro-

XAVIER CASTILLÓN

Sopa de Cabra, encara amb en Ninyín, gravant a Music Lan el 1998.

LUIS ROMERO

Lax'n'Busto, gravant a Music Lan el 1998.

duir. Però en el fons sempre estàs treballant amb música, i les màquines són una qüestió a part». I respecte al lideratge de Music Lan, opina: «Tenen molta experiència i han assolit un nivell molt alt, que fa que també els seus preus siguin més alts. Un estudi es fa amb el temps, i és evident que actualment Music Lan és l'estudi de referència a les comarques gironines. La nostra relació amb ells és molt bona i, parlant concretament de Joan Trayter, no el coneixia gaire personalment, però és evident que el fet de crear i tirar endavant una empresa del nivell de Music Lan ja diu molt d'ell. A més, era molt bon tècnic».

Ultramarinos Costa Brava

«Vaig començar amb l'estudi el 1995. Al principi feia gravacions només els caps de setmana, perquè també estudiava i donava un cop de mà al restaurant dels meus pares, però des de fa tres anys estic molt centrat en el projecte de l'estudi. Com a tècnic sóc totalment autodidacte, però vaig estar un any treballant amb Xavi Navarro, el baixista d'Unfinished Sympathy, a l'estudi Locate O. I aquest any he estat dos mesos als Engine Studios, de Chicago, fent pràctiques com a enginyer assistent de productors del prestigi de Tim Kerr i Nile Kerner». Santi Garcia té 24 anys i fa gairebé una dècada que es dedica a la música en cos i ànima, com a cantant i guitarrista d'un dels millors grups de *hardcore* de la península, No More Lies, i tirant endavant al mateix temps el seu propi estudi de gravació, Ultramarinos Costa Brava, a Sant Feliu de Guíxols, on actualment graven nombrosos grups espanyols, alemanys, francesos, portuguesos i d'altres nacionalitats. «Treballo sobretot amb grups de *punk* i *rock*, en un ventall bastant ampli de gèneres, però sempre es tracta de petites produccions a un nivell bastant *underground*, per a segells discogràfics independents».

Actualment Santi Garcia té el seu estudi en una antiga fàbrica, però està buscant un nou local per Sant Feliu. «Tinc un estudi bastant senzill: una taula de 24 canals, un gravador analògic de 24 pistes i un gravador digital». Evidentment, aquí no hi ha piscina ni zona de relaxació, però tampoc no és el que busquen els clients habituals d'Ultramarinos Costa Brava. I si volen banyar-se, tenen el mar molt a prop. Santi Garcia, el seu estudi i el seu grup estan molt vinculats a l'Atzavara Club, a l'escena *hardcore* de Sant Feliu de Guíxols i a un dels festivals *hardcore* més importants de l'Estat, així com al segell discogràfic barceloní Bcore. Recentment Garcia ha participat també en el naixement d'un petit segell discogràfic local, Six Was Nine Records. Esperant que l'estudi tingui el seu web actiu (www.ultramarinoscostabrava.com), sempre és bo saber què fa aquesta colla tan activa de Sant Feliu: www.atzavaraclub.com.

«Ser músic m'ha ajudat molt a treballar a l'estudi i a entendre els altres músics quan els gravo. De la mateixa manera, crec que gravar també m'ha ajudat molt com a músic», diu Santi Garcia, que aquest any era també un dels candidats al premi Joan Trayter al millor productor i, entre altres projectes, va enregistrar *Memories collector* de Standstill, considerat per la crítica especialitzada com un dels millors del 2002. Mentrestant continua treballant també amb No More Lies, que té importants projectes internacionals en perspectiva. El segell californià Orange Recordings vol publicar l'últim disc del grup guixolenc als Estats units, i a principi de l'any vinent No More Lies viatjarà al país de Bush per fer-hi una gira i gravar un disc nou a Chicago. Serà el mateix any que l'Atzavara celebrarà el seu desè aniversari. Sí, els anys passen com mesos...